

רשק
שיעורית
תורה

היכלי תורה

יום וערש"ק פרשת פקודי כח אדר א תשע"א ♦ דף היומי בבלי: זבחים קיד ירושלמי: שבת כא

ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד..

הקשה רבי נתן אדלר, הלא אמרו במדרש שמלאכת המשכן וכליו נגמרה ביום כ"ה בכסלו, מאחר שהיתה הקמת המשכן רק בר"ח ניסן, היכן נתנו את הכלים באותם שלשה חדשים ויותר. אם בעשיית המשכן וכליו היה לימודו של בצלאל ממנהג העולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו, על אחת כמה וכמה שיקשה כן על פרק הזמן הארוך יותר שמיום כ"ה בכסלו עד האחד בניסן.

ותירץ הרנ"א, שלא היתה קפידתו של בצלאל רק אחר משיחת הכלים, שמאחר שבמשיחה זו נתקדשו בקדושת כלי שרת אין מן הראוי שלאחריה לא יהיה היכן לתתם. סדר משיחת המשכן וכליו היה לפי סדר עשייתם, ואם היו מקדימים את הכלים בעשייה, מן הדין היה להקדימם אחר כך גם במשיחה, ואז היו הכלים כשהם משוחים מצפים להקמת המשכן ולמשיחתו כדי לתתם בו. על זה למד בצלאל ממנהג העולם לעשות תחלה בית ואחר כך לשים כלים בתוכו, ולפיכך כבר בעשייה מן הצורך להקפיד על הסדר, ולהקדים את עשיית המשכן.

אבל בתקופה שקדמה למשיחה, דהיינו מיום כ"ה בכסלו עד האחד בניסן, אין לתמוה כלל היכן היו הכלים.

חתם סופר

נושאי הדף בעלון

קבע בית הכנסת בביתו אם חל קדושה בדירות שמעליו.....זבחים קיד

תענית בראש חודש

ניסן.....זבחים קטז

קבלת צדקה מנכרי.....זבחים קטז

כפרה על חילול שבת

בימינו.....זבחים קיז

עבר כמה פעמים על אותה עבירה אם צריך תשובה על כל פעם ופעם שעבר.....זבחים קיח

עשיית גורל לחלוקת

תפקידים.....זבחים קיט

שחיטה לאור הירח.....זבחים קכ

כפתור ופרח.....עמוד 5

'אוצר המגילה' – מתנה לכל תלמיד

'אוצר המגילה' נתפס כמתנה ייחודית ומבוקשת, המתאימה ביותר להענקת מלמדים ורמזים לתלמידיהם, במהלך ימי פורים הבאים עלינו לטובה.

בראשיתו מובאת 'מגילת אסתר' עם כל מפרשיה, בעימוד מחודש ומפואר, עם 'אוצר מפרשי המגילה', מפירוש רש"י אבן עזרא ובעל הטורים. ועמם פירוש 'ראשון לציון' לבעל האור החיים ז"ל, ו'מגילת סתרים' לבעל ה'נתיבות' ז"ל, ועוד הרבה מפרשים נודעים על ענייני מגילת אסתר.

אחריהם מובא 'כפתור ופרח' שהוא ליקוט משובח על ענייני המגילה, ממאות ספרי המפרשים והחסידות, ולצידם נדפס 'קדושת לוי' לפורים במהדורה מחודשת ומפוארת. בסופו מופיע קונטרס מיוחד המכיל סיפורים ומעשיות מצדיקי הדורות אודות הנהגותיהם בימי הפורים.

'אוצר המגילה' מודפס על נייר קרם איכותי ומשובח והוא מופיע בגודל בינוני, גודל נח במיוחד לאחיזה בשעת קריאת המגילה.

קבע בית הכנסת בביתו אם חל קדושה בדירות שמעליו

כתב השולחן ערוך (או"ח סי' קנא ס"ב) יש להיזהר מלהשתמש בעליה שעל גג בית הכנסת תשמיש קבוע של גנאי כגון לשכב שם. ושאר תשמישים יש להסתפק אם מותר להשתמש שם. וביאר המשנה ברורה (סק"מ) שהספק הוא אם יש לדמותו לעליות העזרה שלא נתקדשו, או כיון שבית הכנסת ובית המדרש נקראים מקדש מעט יש לדמותם לעליות היכל שנתקדשו בקדושת היכל, ומקור דין זה הוא במרדכי (שבת פ"א רמז רכה) עיי"ש. [ועיין מה שכתב ה"ט"ז (שם סק"ד), אני בילדותי הייתי דר בק"ק קראקא עם ב"ב בבית מדרשי שהיה למעלה מבית הכנסת ונענשתי הרבה במיתת בני ותליתי בזה. ועיין מגן אברהם (שם ס"ק יח) ששומר נפשו ירחיק מזה].

בלהורות נתן (שו"ת, ח"א סי' ח-ט) כתב לחדש, שמה שיש לומר שעליית בית הכנסת נאסרה כעליית ההיכל, דווקא אם גם העליה שייכת למי שהקדיש את בית הכנסת שאז יכולה להיות פס קדושה גם על העליה, אבל כשהעליה שייכת לאחרים אין יכול מקדיש בית הכנסת לאסור עליית חברו בקדושת בית הכנסת, וכמובא בסוגיינתנו שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וכך כתב בדברי **מלכיאל** (שו"ת, ח"ה סי' י), וכעין זה מבואר **במגן אברהם** (סי' מב סק"ד) לענין תיק שהניח בו תפילין שאסור להניח בו מעות שאם התיק אינו שלו אין התיק נאסר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ועל פי זה דן הלהורות נתן לענין קביעת בית הכנסת בבנין ההולך ונבנה שהיות שהדירות נמכרו כבר לאחרים, אין קביעת בית הכנסת בבנין אוסרת על הקונים האחרים להשתמש בדירתם. והסיק, שלכתחילה יש להתנות בשעה שמקדישים את המקום לבית הכנסת שלא יחול עליו קדושת בית הכנסת ובית המדרש אלא יהיה כבית בעלמא, ולא יהיה מיוחד לתפילה בלבד אלא גם לצורכי חול, וכן טוב לדקדק שלא יתפללו מתחת בית הכסא ואת ארון הקודש לא יעמידו מתחת חדר שכיבה. וליתר שאת כתב שטוב שלא יקבע עליו שם בית הכנסת.

בשבט הלוי (שו"ת, ח"ה סי' יח) נשאל לענין מגורים מעל בית הכנסת כאשר הקדישו את הקומה התחתונה לבית הכנסת אחר שגמרו לבנות את הקומות העליונות, והשיב שהנה מצד ההלכה אין איסור באופן זה, וכמו שכתב המשנה ברורה (שם ס"ק מא) שבזה וודאי לא הוקדש כלל הבית שמלמעלה, ומצד הסגולה שכתבו הפוסקים שיש שנענשו על כך כתב שמכל מקום אם התנה שלא יחול על המקום קדושת בית הכנסת וגם שארון הקודש הוא מחוץ לשטח הבנין של הדירות [וזה העיקר] אין לחוש, ובפרט שהמדובר הוא בארץ ישראל, שכתב החתם סופר (שו"ת, יו"ד סי' קלח) שבית דירה בארץ ישראל הוא מצוה, ושומר מצוה לא ידע דבר רע.

ובמנחת יצחק (שו"ת, ח"ב סי' מח) כתב לחוש לדברי ה"ט"ז (או"ח שם סק"ד) שאם יש דברי טינוף בקומות העליונות הם מפסיקים את התפילה מלעלות למעלה ועל פי זה כתב שגם בשעת הדחק ושיש עוד היתרים, אין להתיר לבנות דירות מעל בית הכנסת כיון שבדירות שלנו יש בהם בתי רחיצה וביהכ"ס וכיוצא בזה, וכן יש לחוש שבזמן מן הזמנים ישכירו הדירה לנכרי וכל נכרי יש לו עבודה זרה בביתו והיא בודאי מפסקת לעליית התפלות. וכן **בבצל החכמה** (שו"ת, ח"ב סי' נו סק"א) כתב שאפילו בהתנו שומר נפשו ירחק מזה, ושהוא מעכב מלעלות התפילה בבית הכנסת השמימה.

תענית בראש חודש ניסן

בסוגיינתנו מבואר שביום הקמת המשכן ביום א' בניסן התקדש הקב"ה בקרוביו והמית את נדב ואביהוא. וזכר לזה נתקן יום א' בניסן לתענית צדיקים ככל הימים אשר ארעו בהם צרות לאבותינו (שו"ע או"ח סי' תקפ ס"ב).

והנה בהלכות פסח כתב השולחן ערוך (סי' תכט ס"ב) אין נופלים על פניהם בכל חודש ניסן, וביאר המשנה ברורה (סק"ז) הטעם, מפני ששנים עשר נשיאים הקריבו בשנים עשר ימים, וכל ימי הקרבן היה יום טוב שלו וכן ערב פסח, וימי הפסח ואיסרו חג הם ימים שאין אומרים תחנון, ונמצא שיצא רוב החודש בקדושה, ולפיכך עושים כולו קודש. ומקור הדברים הם במסכת סופרים (פכ"א ה"א). **ובגוילי אפרים** (פ"ד אות מד) הקשה כיצד הנשיא נחשון בן עמינדב שהקריב ביום הראשון עשה בו ביום יום טוב לכל שבטו, הרי ביום זה מתו נדב ואביהוא והכתוב (ויקרא יו) אומר, ואחייכם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', והביא מהכנסת **יחזקאל** (שו"ת, סי' קיז) שאת היום טוב היו עושים הנשיאים בלילה בשעת אכילת הקרבן שאכילת הקרבן צריכה להיות בשמחה אבל ביום היה הנשיא טרוד בהקרבה, ועל פי זה ביאר הכנסת יחזקאל את טעם אי אמירת תחנון ביום י"ג בניסן אף שלא הקריב בו שום נשיא וגם עדיין לא יצא רוב החודש בקדושה, משום שהנשיא שהקריב קורבנו ביום י"ב בניסן עשה יום טוב לשבטו בליל י"ג ולכך אין אומרים תחנון ביום זה.

ובמועדים וזמנים (ח"ה סי' שלז) תמה כיצד התקינו יום תענית בראש חודש, הרי ראש חודש אסור בתענית מדין הגמרא ודעת הרמב"ם (הו"ד בשו"ע או"ח סי' תקע ס"א) שהוא אסור בתענית מדאורייתא. וכבר העיר בזה הבית יוסף (או"ח סי' תקפ ד"ה כל). **והמגן אברהם** (שם סק"א) כתב, ראיתי שהם כתובים במגילת תענית וכן בהלכות גדולות (הל' ט"ב ותענית) כתבם, אם כן נתקנה בזמן חכמי התלמוד ויש לבעל נפש להתענות בהם, ע"כ. ולכאורה עדיין התמיהה במקומה עומדת איך תיקנו להתענות בראש חודש. וביאר במועדים וזמנים שגם כוונת הבעל הלכות גדולות והמגילת תענית היא שאין להשלים התענית, ומה שכתבו שהמתענה לא יאכל עד הערב הכוונה עד פלג המנחה שבזמנם קראו לפלג המנחה ערב ונהגו כבר להתפלל תפילת מעריב בשעה זו.

ועל פי זה כתב, שמה שפסק הרמ"א (או"ח סי' תקעג ס"א) שמי שיש לו נישואין בחודש ניסן מתענה ביום חופתו, ואפילו בראש חודש ניסן יש להתענות, אף שבשאר ראשי חדשים אין להתענות גם תענית זו, מפני שהוא אחד מהימים שצדיקים מתענים בהם שמתו בו נדב ואביהוא, וכן פסק המשנה ברורה (סי' תכט ס"י), נכון לעשות את החופה מבעוד יום ואחר החופה יפסיקו התענית שבאופן זה לכמה פוסקים אין איסור תענית בראש חודש.

וכתב עוד בספרו בח"ח (ליקוטים והערות לח"ה סי' של) שאולי גם זו כוונת הרמ"א 'מתענה ביום חופתו' שהחופה הייתה ביום אבל אם החופה הייתה בלילה אין צריך להתענות. **והפרי מגדים** (א"א סי' תקפ) כתב בכוונת הרמ"א שכוונתו לאלו הנוהגים תמיד להתענות תענית צדיקים בראש חודש ניסן, אבל שאר האנשים אין להם להתענות תענית חתן וכלה בראש חודש, גם לא בראש חודש ניסן, וכך כתב השד"ח **חמד** (מערכת חו"כ אות ד"ה ובימים) בשם נהר שלום, וכעין זה בכף החיים (סי' תקע"ג ס"ק יד).

יום ראשון ל אדר א

זכחים קטז

קבלת צדקה מנכרי

בסוגייתנו מובא שאמו של 'שבור מלכא' [מלך פרס שהיה בימים ההם] שלחה קרבן לרבא, והורו לה האמוראים כיצד ניתן להקריבו לשם שמים, אולם במסכת בבא בתרא (:) הובא שאמו של שבור מלכא שלחה ארבע מאות דינרים לצדקה ולא רצו לקבל ממנה, ולבסוף מפני שלום מלכות קיבלם רבא ונתנם לעניי עכו"ם, והטעם לכך ביארה הגמרא שם, משום 'ביבש קציר תשברנה' (ישעיה כז יא), דהיינו כשתכלה הזכות שביד עכו"ם ותיבש לחלוחית מעשה צדקה שלהם אז ישברו ותבא הגאולה לישראל, (ע"פ רש"י ב"ב שם ד"ה ביבש).

ולכאורה יש להבין מדוע צדקה אין מקבלים מהעכו"ם ואילו קרבן ניתן לקבל, ובהגהות אשר"י (ב"ב פ"א ס"י לו) כתב לבאר שהצדקה מכפרת לכך אין לקבל מהם מה שאין כן נדרים ונדבות אינם באים לכפרה ולכן אין חשש לקבל מהם. וכתבו התוספות (ב"ב ת. ד"ה יתיב) שכמו כן אם נתן נכרי דבר מסוים לצדקה כגון מנורה לבית הכנסת מותר לקבל ממנו משום שנחשב דבר זה לקרבן, וכן פסק הרמ"א (יו"ד ס"י רנד ס"ב).

ובחסד לאברהם (שו"ת, מהדו"ת יו"ד ס"י נח) כתב, שמה שאסור ליקח צדקה מגוי, היינו דווקא כשנותן לשם צדקה, אבל אם נותן בעבור סיבה מסוימת כגון שנותן כדי שבזכות זה יחיה בנו או לשאר תועלת מותר לקחת ממנו, משום שאין זה נחשב להם לצדקה כמובא במסכת ראש השנה (ג), שאף שיהודי שנותן צדקה לשם איזה תועלת כוונתו גם לצדקה אבל עכו"ם שנותן כוונתו רק לתועלת ואין זה נחשב לו לצדקה.

אך **בשבט הלוי** (ח"ה ס"י קמא) כתב להעיר על דבריו שהנה בבבא בתרא (:) כתבה הגמרא שכל צדקה וחסד שאומות העולם עושים חטא הוא להם שאין עושים אלא להתיהר או לחרף את היהודים ואף על פי כן הסיקה הגמרא שאין לקבל צדקה מן הגוי. [וכתב שבדוחק ניתן לומר שרבי יוחנן בן זכאי שדרש הפסוק שצדקה מכפרת על העכו"ם חולק על שאר התנאים גם במציאות וסובר שאין הגויים נותנים בכדי להתיהר וזהו דוחק].

במנחת יצחק (ח"ה ס"י פה) נשאל בענין מי שקבע קופות לצדקת רבי מאיר בעל הנס במשרדי נכרים ורוב הנותנים לקופה הם סוחרים וסרסורים שהמה יהודים רק שיתכן שנותן לפעמים גם הבעל הבית שהוא נכרי, והשיב שלכתחילה אין לקבוע שם קופות צדקה שאף בצינעא יש להיזהר מליטול צדקה מגוי, שהוא גורם להם לכפרה ורק כשאינו יכול לחיות בצדקה של ישראל התיירו, אולם אחר שכבר קבעו הקופות נראה שאם יסירום יהיה בזה משום איבה ודרכי שלום, ולכך כתב שיש להחליף הקופות לקופות פרטיות [כלומר שניתן לכתוב עליהם 'צדקת רבי מאיר בעל הנס' רק שיהיו שייכים לאנשים פרטיים ולא לגבאי הצדקה] שאז תבוא התרומה על ידי הפסק של אדם אחר שבזה יש להקל.

ובשבט הלוי (שם) כתב שיש ללמד זכות על המקבלים כספים מממשלת גויים, משום שהם רק נותנים חזרה חלק מהמיסים שהם לוקחים ומלכתחילה נותנים להם המיסים על דעת שחלק מהם חוזר למוסדות וליחידים.

יום שני א אדר ב

זכחים קיז

כפרה על חילול שבת בימינו

בסוגייתנו מובאר שרק בבית המקדש היה ניתן להקריב קרבן חטאת ואשם אבל בשעה שביית המקדש אינו קיים אפילו בשעה שהקריבו בממות לא יכלו להקריב קרבן חטאת ואשם. וכתב הרמ"א (או"ח ס"י שלד סכ"ו) שמי שנתחייב בזמנינו להביא קרבן חטאת יתן לצדקה י"ח פשיטים, וכתב בשו"ע הרב (או"ח שם סכ"ח) שהוא שיעור סלע של תורה, וראה בספר מידות ושיעורי תורה (פכ"ו ס"א) שהסלע בזמנינו משקלו שבעה עשר גרם כסף צרוף ועל כן מי שנתחייב קרבן חטאת יתן לצדקה סכום מעות שניתן לקנות בהם משקל כסף של שבעה עשר גרם [אולם בקונטרס השיעורים של הגרא"ח נאה כתב שהוא 19.2,3 גרם]. וכתב המשנה ברורה (שם סק"פ) שיהיה שלא יאמר שנותן זה עבור חטאת רק שיאמר שבמקום חטאת נותן זה לצדקה, ומהנכון שיאמר פרשת חטאת ויבין אופן הקרבתה וכמו שאמרו חז"ל (מנחות קי). כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וראה ברמ"א שמלבד מה שנותן לצדקה במקום הקרבן, עליו להתענות ארבעים יום.

ובדגול מרובה (או"ח שם ד"ה אפילו, הו"ד בשע"ת ס"ק כד ובמשנ"ב ס"ק עז) כתב שכל זה בעבר על איסור תורה שחייב חטאת על כך, אבל אם טלטל מוקצה בשוגג לצורך הצלת כספו אינו צריך כפרה כל כך, ולמעשה כתב שיתענה שלושה ימים [וראה בתניא (ח"א פמ"ו)] שהשוה איסור טלטול מוקצה בשבת לאיסור אכילת משהו חמץ בפסח שהם פוגמים בקדושה שעל נפש האדם, ופוגם בנפש בור ועם הארץ כמו שפוגם בקדושת האדם הצדיק, עיי"ש].

ולענין שאר איסורים דרבנן שאסרו חכמים בשבת, כתב האליה רבה (או"ח ס"י שלד ס"ק כז) הו"ד **במשנה ברורה** (שם ס"ק עח) שיש להתענות עליהם ארבעים יום ואפילו עבר עליהם בשוגג, וכן כתבו הח"י אדם (כלל ט ס"ב) **וזרע אמת** (שו"ת, ח"א ס"י מג), שגם על איסור דרבנן בשוגג צריך כפרה.

והנה **השולחן ערוך** (חו"מ ס"י רלד ס"ג) פסק שהמוכר לחברו דבר שאיסור אכילתו מדברי סופרים ואכלם הקונה, אין צריך המוכר להחזיר לו כלום ואפילו המותר משווי של מאכל כשר לעומת מאכל אסור (עיי"ש ש"ך יו"ד ס"י קיט ס"ק כז), וביאר הנת"יבות המשפט (סק"ג) הטעם, שבאיסור דרבנן בשוגג אין צריך שום כפרה וכאילו לא עבר כלל על איסור, וביארוהו האחרונים [שערי יושר (ש"א פ"י), תורת חסד (ח"א ס"י לא)] שבאיסור דרבנן אין נעשה כלל הדבר לחפץ של איסור, רק כל האיסור הוא על האדם שעליו לשמוע לדברי חכמים ובאופן ששגג בזה ולא היה רצונו לא לשמוע לדברי חכמים אין כאן עבירה כלל ואין צריך כפרה, וכתב **בנשמת שבת** (שו"ת, ח"ו ס"י קלב) שהוא הדין לדעת הנת"יבות המשפט לגבי חילול שבת שאם חילל שבת באיסור דרבנן בשוגג אינו צריך כפרה, אולם למעשה כתב שהיות שרבים מן האחרונים חולקים על הנת"יבות המשפט ודעתם שגם באיסור דרבנן בשוגג צריך כפרה ויש תיעוב באכילתו אלא שחכמים תיקנו שלא יפסידו ממון על ידי תקנתם (עיי"ש חתם סופר חו"מ ס"י קפ) לכך יש להחמיר ולהצריכו מעט כפרה, וכתב שפשוט הוא שבאופן זה אין צריך ליתן גם דמי חטאת כיון שבאיסור דרבנן אין חיוב חטאת. ועיי"ן עוד **בשדי חמד** (מערכת א כללים אות קח) שהאריך בדברי הנת"יבות המשפט.

עבר כמה פעמים על אותה עבירה אם צריך תשובה על כל פעם ופעם שעבר

בנודע ביהודה (שו"ת, מהדו"ק או"ח סי' לה) כתב שמי שעבר ושנה כמה פעמים על עבירה אחת צריך תשובה וכפרה על כל עבירה ועבירה אפילו רבים הם, והביא שבעל הספר קנה חכמה תיקן תקנה לשבים שדי אם יעשה תשובת המשקל על אותה עבירה שלוש פעמים אך דבר זה אין לו יסוד, וכמו שמי שעבר עבירה שיש בה מלקות כמה פעמים והתרו בו כל פעם לא מלקים אותו רק שלוש פעמים אלא לוקה על כל פעם וכמו בא בניזיר (מב). אמרו לו לנזיר אל תשתה, אל תשתה, חייב על כל אחת ואחת ואפילו היה שותה כל היום, וכן **בשל"ה** (שער האותיות אות ק קדושה) כתב שחייב תשובה על כל אחת ואחת.

אולם **בברית עולם להחיד"א** (על ספר חסידים סי' שצד) הביא בשם האר"י, שמי שעבר עבירה אחת כמה פעמים יעשה תיקון לאותה עבירה שלוש פעמים ודי בכך, משום שכל העובר עבירה בפעם השלישית נכתם עונו בנשמתו מעבר לעבר ושוב אין מקום לחטא הרביעי לחול.

וכן בקונטרס **שמחת הרגל** (לימוד ג רמז שני ד"ה ורחץ) כתב לדחות את הוכחת הנודע ביהודה, וכתב שהנדון אינו דומה לראיה, שוודאי חייב מלקות על כל אחת ואחת כיון שהתרו בו בכל פעם אבל בדורות הללו המדובר הוא בחוטא בלי עדים והתראה וזוה יש לומר שכשיעשה התיקון שלוש פעמים די בזה ונסלח לו, וכן **המהר"ש ענגיל** (שו"ת, ח"ה סי' מד) כתב ליישב את דעת הקנה חכמה.

ובספר **אור לישרים** (דרשה א) כתב, שאף שדעת **השל"ה** שצריך תענית ותיקון על כל חטא וחטא אבל בספר כבוד חכמים כתב שדי בשלוש פעמים, וכן הסכימו חכמי ראשי וגאוני מדינות ליטא ושאר גדולי ישראל, וכתב עוד שכן הסכים הגאון הראב"ד של קהילתנו, וכידוע הראב"ד בקהילתו היה הנודע ביהודה. ולכאורה הדברים סותרים, וכתב **בנשמת שבת** (שו"ת, ח"ו סי' קלג) שנראה שהנודע ביהודה חזר בו להורות שדי בתשובה שלוש פעמים בלבד, וכך פסק **בכף החיים** (סי' שלד ס"ק קמח). והביא **שברב פעלים** (שו"ת, או"ח ח"ג סי' לה) כתב שנראה מדברי האר"י שדי בתשובה אחת בלבד לכמה עבירות שעשה, וכן כתב בספרו **תורה לשמה** (שו"ת, סי' תיב).

ובתניא (איגרת התשובה פ"ג) כתב שההכרעה המקובלת בזה הוא להתענות ג' פעמים כפי מספר הצומות של חטא שחטא בו המבוארים בתיקוני התשובה להאריז"ל. אכן כל זה באדם חזק ובריא שאין ריבוי הצומות מזיק לו כלל לבריאות גופו, אבל מי שריבוי הצומות מזיק לו כמו בדורותינו אלה, אסור לו להרבות בתעניות אלא כפי אשר ישער בנפשו שבודאי לא יזיק לו כלל, אלא יקיים 'וחטאך בצדקה פרוק' (דניאל ד כד) ויתן בעד כל יום תענית של תשובה ערך ח"י ג"פ [שהם שני שלישי של סלע, עיין לעיל ערך הסלע בזמנינו] והעשיר יוסיף לפי עשרו.

ומכל מקום כל בעל נפש החפץ קרבת ה' לתקן נפשו להשיבה אל ה' בתשובה מעולה מן המובחר יחמיר על עצמו להשלים על כל פנים פעם אחת כל ימי חייו מספר הצומות לכל עון ועון מעונות החמורים שחייבין עליהם מיתה ואפילו בידי שמים בלבד, ועיין שם כיצד ינהג בהשלמת הצומות.

עשיית גורל לחלוקת תפקידים

בסוגייתנו מבואר שיהושע חילק את הארץ לבני ישראל על ידי גורלות על פי ה'. **בטור ושולחן ערוך** (ח"מ סי' קעג) נחלקו הפוסקים אם גורל לברר החלקים בשותפים ויורשים מועיל ללא קנין, דעת **הרמב"ם** (שכנים פ"ב ה"א) וכן פסק השולחן ערוך (שם ס"ב) שהגורל אינו רק מברר אלא גם קונה ונתקיימה החלוקה ואין אחד מהם יכול לחזור בו, ודעת **הרא"ש** (שו"ת, כלל צח סי' ב) והו"ד בטור וברמ"א (ס"ב) שאין הגורל רק מברר וצריך נוסף לזה כל אחד לעשות קנין בחלקו.

במשאת בנימין (שו"ת, סי' ז) כתב לענין גורל שנעשה בטעות שהגורל בטל, וכתב שאפילו קנין נפסק להלכה שקנין בטעות אינו קנין (גיטין יד., חו"מ סי' רלב ס"א) וכל שכן גורל שאינו כלום שלא מצינו גורל קונה שום דבר רק שמברר ומוודיע לכל אחד חלקו, וארץ ישראל לא נחלקה על פי הגורל לבדו אלא על ידי רוח הקודש ואורים ותומים, ו**בבית שלמה** (שו"ת, חו"מ סי' מט הג"ה מבן המחבר) העיר על דברי המשאת בנימין מהמובא בבבא בתרא (קו:) שיש ללמוד חלוקת שותפים על ידי גורל מחלוקת הארץ על ידי גורל ואף שחלוקת הארץ נעשתה על ידי אורים ותומים, מכל מקום עיקר טעם החלוקה הוא שבהנאה שהם נשמעים זה לזה הם מקנים אחד לשני.

ובב"ח (חו"מ שם ס"ב) הקשה מהגמרא בבא בתרא הנ"ל לשיטת הרא"ש שגורל אינו מועיל ללא קנין, שלכאורה מהגמרא משמע שגורל מועיל, וכתב ליישב שלרא"ש היה גירסא אחרת בגמרא ולפיה הגמרא חזרה בה שאכן אין לדמות חלוקת שותפים מחלוקת הארץ, שחלוקת הארץ נעשתה על ידי אורים ותומים, אבל בחלוקת שותפים צריך קנין אלא שכאשר אחד מהשותפים קנה את חלקו החלוקה קיימת ואין השותף השני יכול לחזור בו, וכתב **בכנסת הגדולה** (חו"מ שם הגב"י סק"ב) שגם דעת המשאת בנימין כדעת הרא"ש. אך **באמרי יושר** (שו"ת, ח"א סי' נו) כתב שגם דעת הרא"ש שיש ללמוד חלוקת שותפים מחלוקת הארץ אך דעתו שגם בחלוקת הארץ לא היתה החלוקה קיימת ללא קנין.

בשבט הלוי (ח"ז סי' טז) נשאל אם מועיל גורלות שעושים לחלוקת תפקידים ואמירת קדיש בבית הכנסת וכדומה. והשיב שאף לדעת הסוברים שאין גורל מועיל ללא קנין מכל מקום גורלות שעושים הקהל לחלוקת אמירת הקדיש (ראה או"ח סי' קלג, מג"א סק"ב) ושאר חלוקת תפקידים וכדומה הגורל מועיל ואין יכולים לחזור בהם אחר שעשו הגורל, שדבר זה הוא כעין תקנה לדורות וכפייס שהיו עושים בבית המקדש בכדי שלא יבואו לידי מריבה (יזמא כב.). ו**בזכרון יוסף** (שו"ת, או"ח סי' א) כתב שכל עניני תפילה וקדיש שייכים לקהל ודינו כמי שמזכה דברים לאחר ולא כחלוקה לשותפים ובה ודאי מועיל הגורל וכפי רצון הקהל.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

שחיטה לאור הירח

בסוגייתנו מבואר שניתן לשחוט בהמות ועופות חולין בשעות הלילה, ובמסכת חולין (יג:) ביארה הגמרא שהיינו דווקא לאור האבוקה אבל שלא לאור האבוקה אסור לכתחילה מחשש שמא תתקלקל השחיטה ולא ישחוט כראוי, וכן נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' יא ס"א).

הרדב"ז (שו"ת, ח"ו סי' ב"א קכט) נשאל אם מותר לשחוט לכתחילה לאור הלבנה שהרי יכול להכיר יפה אם נשחטו הסימנים או לא. והשיב שיש לאסור מטעם שאין רואים נגד הלבנה היטב וגם אין אורה מתמיד, ושמא יעבור עליה ענן ויחשיך באמצע השחיטה, ואם נתיר לשחוט בזמן שהלבנה בטהרתה יבואו להתיר בזמן שהעבים מסתירים לו, וכתב, אני בדקתי לקרוא כתיבה גסה לאור הלבנה ולא יכולתי ולאור נר קטן אני קורא אפילו כתיבה דקה ולא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים להתיר למי שהוא חזק הראות ולאסור לחלוש הראות, וכן מצינו לענין בדיקת חמץ שאין בודקים לאור הלבנה אלא לאור הנר (שו"ע או"ח סי' תלג ס"א) ואפילו אכסדרה שהותר לבודקה לאור החמה (או"ח שם) לא מצינו שהתירו לבודקה לאור הלבנה. והו"ד **בברכי יוסף** (יו"ד שם אות א), וכך כתב **הכרתי ופילתי** (כרתי סק"ד). [אולם נראה שהרדב"ז חזר בו, ראה בחידושו על הרמב"ם (שחיטה פ"א הכ"ח)].

בפרי חדש (סק"ב) הביא דברי **הרדב"ז** וכתב, ולי נראה להתיר כשהלבנה מאירה יפה, וקצת סיוע לזה מהמובא בברכות (מג:). לענין מקום שיש בו מזיקים שאבוקה כשני אנשים וירח כשלושה, והביא שגם **באורחות חיים** (הלכות שחיטה סי' כו אות ג ד"ה מומחה) כתב להתיר לכתחילה לשחוט לאור הלבנה. אך **בתבואות שור** (סק"ז) כתב שהעיקר **כהרדב"ז** שכן החוש מעיד שאין אור הלבנה כאור האבוקה.

ועל הראיה ממסכת ברכות כתב שיש לדחות ששם הטעם הוא על פי דברי **הרשב"ם** (ב"ב עג: ד"ה שמעין) שאין דרך השדים להיגלות לבני אדם ולכך האבוקה כשנים כיון שיכול להיגלות להם לרגע ומהרה יברח למקום שלא יראוהו או שמלכתחילה יתגלה להם רק בריחוק מקום שיהיה קשה להם לראותו, מה שאין כן ירח אורו מאיר בכל מקום באופן שוה ולכך בלילה שהלבנה מאירה בו יפה אין המזיקים יכולים להתגלות בו כיון שאינם יכולים להסתלק או להתגלות בריחוק מקום, וכעין זה כתב **בשולחן גבוה** (יו"ד שם אות ב) שאפילו קצת סיוע אין להביא מהמובא בברכות, שמה ענין מזיקין אצל שחיטה ששחיטה צריך אור גדול שיוכל לראות אם שחט כהוגן או לא.

ובדעת תורה (סק"ד) כתב שמסתבר להקל כשהאור הלבנה מאיר יפה והוא שוחט נגד האור, ומה שהביא **הרדב"ז** ראייה מבידיקת חמץ יש לדחות ששם דווקא החמירו בכך שיש צורך לבדוק בחורים ובסדקים ואין הלבנה מאירה לשם יפה, אך למעשה כתב שמכל מקום אין להקל נגד כל האחרונים זולת הפרי חדש שמקל והוא דעת יחיד, ורק בשעת הדחק בשעה שאורה מבהיק יש להקל, ו**בפרי מגדים** (שפ"ד סק"ב) כתב שיש אומרים שאף בדיקת חמץ מותר לבדוק לאור הלבנה, ו**באו"ח** (סי' תלג א"א סק"ד) כתב שבדרך כלל בשעת בדיקת חמץ עדיין הלבנה אינה מאירה ולכך לא כתבו המפרשים שניתן לבדוק את האכסדרה לאור הלבנה כיון שבשעת בדיקת חמץ הלבנה עדיין אינה מאירה, וסיים שמכל מקום בשעת הדחק אם אורה מבהיק יכול לשחוט לאור הלבנה.

כפתור השבוע

וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו ר' יהושע בן קרחה אומר זו פרישות בכורות רבי אומר זו פרישות נדב ואביהוא

מובא **בישמח משה** (פרשת מצורע) מדרש פליאה, בשעה שנכנסו שני פולמסין דנורא לתוך חוטמיהון של נדב ואביהו, ענו שרפי הקודש ואמרו השיבנו ה' אליך ונשובה (איכה ה כא). ונראה לי על פי דאיתא בגמרא 'וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו' ר' יהושע בן קרחה אומר זו פרישות בכורות, פירש רש"י הזהיר את הבכורים לפרוש מן ההר, רבי אומר זו פרישות נדב ואביהוא, פירש רש"י שנעשו כהנים בסיני והן הכהנים הנגשים אל ה' להקריב קרבנות. והנה אמרו חז"ל (במ"ד ד ח) לפי שחטאו הבכורים ושבט לוי לא חטאו, על כן לקח הקב"ה הכהנים תחת הבכורים שחטאו, אבל למאן דאמר וגם הכהנים הנגשים זו פרישות נדב ואביהוא, אם כן בסיני נעשו כהנים ואז עדיין לא חטאו, על כן אי אפשר לומר דלקח הכהנים משום דהבכורים חטאו בעגל, שיש לומר דבאמת לא חטאו ישראל בעגל, רק היה להורות תשובה כמטו דאיתא (ע"ז ד:). לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה אלא להורות תשובה.

ולפי זה יובן כיון שנכנסו שני פולמסין דנורא לתוך חוטמיהון של נדב ואביהוא, ומובא בגמרא דעל הקריבה נענשו, וקשה ואימתי הזהיר אותם, וצריך לומר כשאמר וגם הכהנים הנגשים אז נזהרו על הקריבה, ואם כן נעשו כהנים עוד בסיני, ועל כרחך דחטא העגל היה להורות תשובה, ושפיר אמרו 'השיבנו ה' אליך ונשובה', אבל אם לא כן אפשר לומר וגם הכהנים קאי על פרישת בכורות, ורק אחר חטא העגל לקח הקב"ה תחת הבכורים משום דחטאו בעגל, ואין ראייה דמועיל תשובה.

(כתבי משה, שמיני)

בשעה שעושה הקב"ה דין בקדושו מתיירא ומתעלה ומתהלל

דהנה איתא בחז"ל (מו"ק כח.) שמיתת צדיקים מכפרת כמו יום הכפורים, וביום הכפורים מצינו שמכפר הוא דוקא עם התשובה כמפורש ביומא (י"פ), ומעתה במיתת צדיקים היכן מצינו דאיכא תשובה, אלא זה שנאמר 'נורא ה' ממקדשיך ממקודשיך' בשעה שהקב"ה עושה דין במקדושו שמו מתיירא ומתקלס ומתעלה, והוא דיש התעוררות גדולה ממדת הדין בעולם, וכמו דמצינו גם ביום הכפורים שנאמר בו 'דרשו את ה' בהמצאו' (ישעיה נה ו), ויש הסתגלות מיוחדת יותר לתשובה היות והוא זמן כפרה, כן הוא במיתת צדיקים והספדים דאז הוא זמן החימום והתעוררות ויש הארה מיוחדת מלמעלה להתעורר בתשובה, וכן מצינו בגמרא (כתובות קג:) שאמרו כל דהוה באשכבתא דרבי מזומן לחיי עולם הבא, והוא כיון דאז היתה התעוררות גדולה באותו מעמד הקדוש שכולם נעשו בעלי תשובה גמורים.

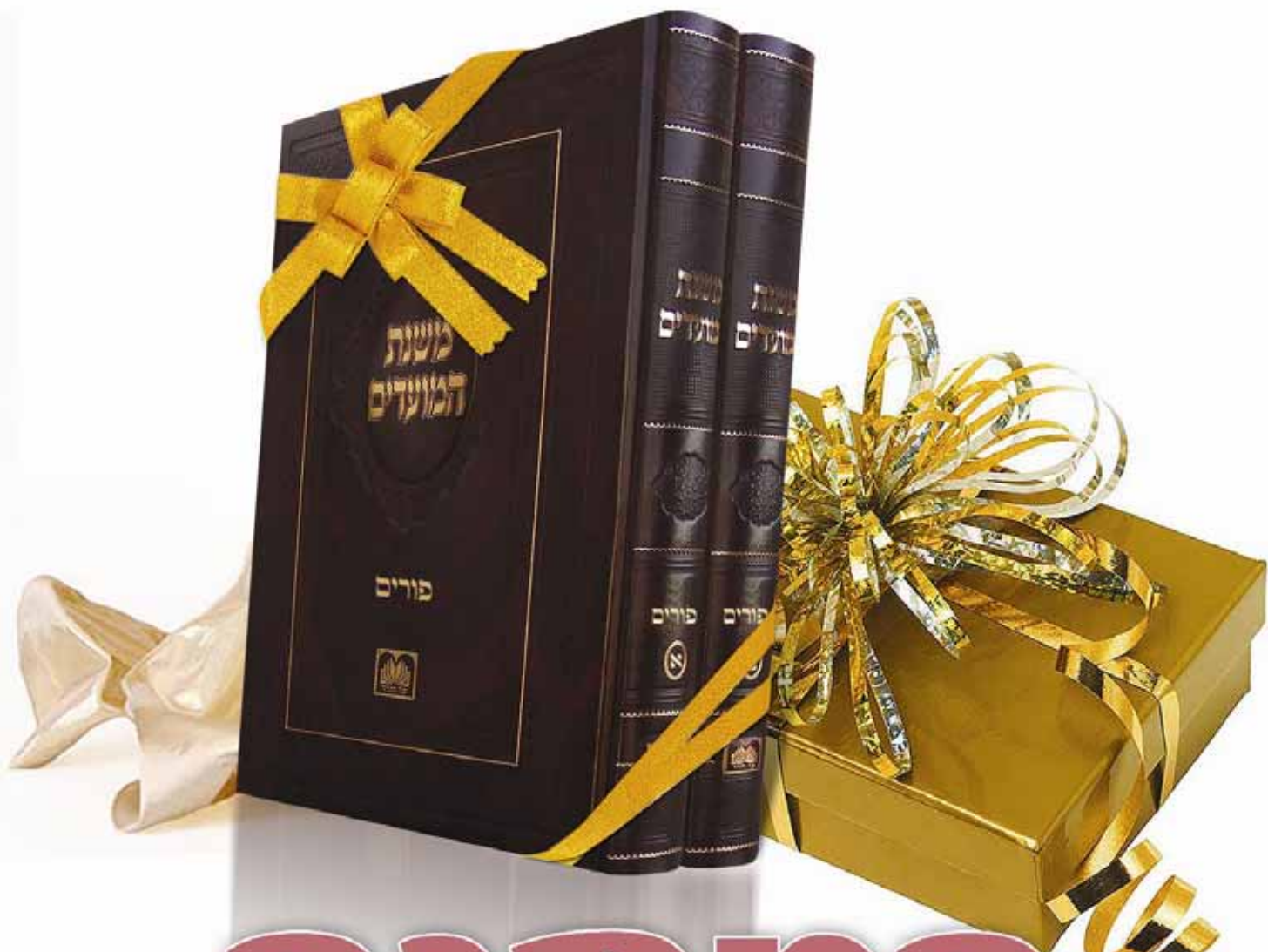
(משנת רבי אהרן, שמיני)

מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים

ויש לתת טעם למה מכונה ירושלים בשם נחלה. דהנה עפר אתה ואל עפר תשוב מטעם דאדם נברא מעפר, כשחטא תבוא אמו ותקנח צואת בנה אמו הוא עפר ואין המקום מכפר כמו מקום המזבח שמשם נברא אדם הראשון, וזאת העפר מכפרת עליו ומטהר אותו מעונותיו כנחל שמעלה האדם מטומאה לטהרה, לכן יכונה ירושלים בשם נחלה לשון נחל.

(אהבת יהונתן, ראה)

המתנה

משנת המועדים לפורים

מיטב ספרי ממלכת התורה עוז והדר
אסופים בשני כרכים מפוארים, מתנה יהודית מקורית

מגילת אסתר עם כל המפרשים, כפתור ופרח על מגילת אסתר, תלמוד בבלי המבואר
מתיבתא, מהרש"א, ילקוט מפרשים, ביאורי רש"י, ביאורי התוס', ילקוט ביאורים, אליבא
דהלכתא, תמצית הדף, כפתור ופרח, לוח התאריכים, משנה תורה להרמב"ם, מפרשי היד
החזקה, משנה ברורה המבואר, ערוך השולחן, שני לוחות הברית, קדושת לוי עם ציונים
והערות, תפארת שלמה, מהדורה חדשה עם תוספת של סיפורים ומעשיות מצדיקי הדורות.

מוקד מנויים:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה